

Pokud jde o Státní radu sdělili jsme Vám již, že její činnost i mandáty končí dnem ustavení nové vlády na osvobozeném území. Tuto zásadu prosazujeme také pokud jde o úřednický aparát v Londýně, který je velmi početný (na 800 osob)“...²

AÚV KSČ Praha. Orig.

[97]

1944, 18. listopad. Moskva. — Úvaha českého vysíláče „Za národní osvobození“ o nemožnosti obnovit reakční agrární stranu v osvobozené Československé republice.

V poslední době

vznikla diskuse, zdali je možné, aby ve svobodném Československu byla *obnovena agrární strana*¹ v její staré podobě. Tato otázka byla postavena samotnými příslušníky agrární strany, z nichž někteří se účastní národního hnutí a sami dobře cítí, že obnovení staré agrární strany je nemožné.

Kdyby bylo možno postaviti před národní soud nejen osoby, nýbrž také strany, pak je jisto, že by agrární stranu musel postihnouti těžký trest. Vždyť agrární strana po dvacet let byla vedoucí stranou v republice, z jejích řad byl největší počet ministerských předsedů a agrární strana nese tedy největší odpovědnost za to, co se v roce 1938 a 1939 stalo. Zejména v posledních letech se k vedení agrární strany dostala ta nejreakčnější fašistická klika, která ve své zaslepenosti pěla chvalozpěvy na Hitlera a byla zrádnou „pátou kolonou“ Němců v republice. Není třeba vypočítávati do podrobnosti všechny zločiny agrárního vedení, neboť tyto věci jsou v dobré paměti. Pod přímou ochranou agrárního ministerstva vnitra se stal Henlein nebezpečím pro republiku, na velezrádný rozkaz ministerstva vnitra 21. září 1938 začala policie a četnictvo předávat moc v pohraničních krajích henleinovským ordnerům. Agrární ministerstvo národní obrany je zodpovědno za to, že v systému pohraničních opevnění byly ničím nevysvětlitelné mezery. A mnozí činitelé agrární strany po celou dobu okupace aktivně spolupracovali s Němci. Všechny tyto věci nechce nikdo znovu opakovati, ani ne bývalí příslušníci agrární strany. Vedoucí lidé agrární strany, kteří jsou za to zodpovědni, se budou muset za své činy zodpovídat. A národ by smetl každého, kdo by se pokusil obnovovat toto zločinné dědictví agrární strany a jejího vševládného aparátu.

Může být ovšem položena otázka: Byli v agrární straně poctiví demokraticky smýšlející lidé? Nepochybně byli, i když je možno jim vytknout, že nikdy dosti rozhodně nevystoupili proti řádění reakční kliky. A ve složkách agrární strany byly tisíce poctivých českých rolníků, kteří by nikdy nebyli podporovali agrární stranu, kdyby byli věděli, kam to povede. Velmi mnoho bývalých příslušníků agrární strany je dnes v Národních výborech a účastní se národního hnutí. Někteří bývalí příslušníci agrární strany hrají význačnou úlohu ve Slovenské Národní radě, ve vedoucím orgánu slovenského povstání.

Ale všichni ti, kteří dobře smýšlejí s republikou *nepomýšlejí na obnovu staré agrární strany*, hledají jiné formy politického uplatnění rolníků. Ti všichni patří do národní fronty, ale nepatří do ní ti, kteří chtějí přijít k hotovému a chtěli by opakovat to, co bylo republice tak osudné.

AÚD KSČ Praha. Fond 34, složka 37/2, str. 19.152—19.153. Záznam vysílání.

² Dopis pokračuje krátkými sděleními o životě a pracovních problémech několika členů KSČ v Londýně.

¹ V průběhu roku 1944 došlo k pokusům různých skupin agrární strany zajistit si výhodné pozice ve Státní radě, armádě a celém státním aparátě. K nejvýznamnějším funkcionářům agrární strany v emigraci patřili dr. Feierabend, Jos. Lichner, Jos. Čapek, F. Hodža, V. Pácal, G. Kleinberger aj.

13. 5. 1944 se uskutečnila konference bývalých funkcionářů Republikánské strany zemědělského a malorol-

nického lidu v čele s Jos. Lichnerem a Jos. Čapkem, která se vyslovila pro politiku Národní fronty [AÚD KSČ Praha, f. 38, inv. j. 209, str. 46—48]. V. Pácal vytvořil samostatnou skupinu tzv. „demokratických zemědělců“, která se distancovala od Lichnerovy skupiny a spolupracovala s českými socialisty. Byl to vlastně první krůček k budoucímu pronikání agrárních vůdců do této strany. Také prezident Beneš stupňoval v roce 1944 své úsilí na udržení pozic agrární strany.

KSČ naopak ze zásadních důvodů prosazovala zákaz všech stavovských stran, neboť tyto představovaly v buržoazním Československu hlavní nebezpečí fašismu. Jasně odmítavé stanovisko moskevského vedení KSČ proti obnově agrární strany vyjadřovala již stať R. Slánského „Agrární strana, rolníci a dělníci“, otištěná 1. 3. 1944 v Československých listech. V jejím úvodu je v historickém výkladu ukázáno, jak se „Republikánská strana čl. zemědělského a maloroľnického lidu“ — jak zněl oficiální název agrární strany — stala z „nejspolehlivější čl. státotvorné strany“, za kterou se vždy vydávala, v nejosudovějších chvílích národa stranou nejnepolehlivější, protistátní, jedním z hlavních hrobařů republiky. Na otázku, jak vysvětlit tento vývoj strany, která byla kdysi stranou skutečně roľnickou, se ve stati odpovídá: „Vysvětlení nenajdeme v programu této strany, který po dvacet let zůstal nezměněný a vyslovoval se pro demokracii a pokrok, ale v lidech, kteří seděli v jejím vedení a za dvacet let se ze zástupců českých sedláků stali exponenty zemědělského, průmyslového a finačního velkokapitálu . . . A železná logika zájmů velkokapitálu vede je pak k tomu, že nikoli blaho republiky, ale blaho svých měšců staví nejvýše, že zrazují zájmy národa a státu, a také zájmy zemědělského a maloroľnického lidu. Jestliže se jim dlouho dařilo všemožným farisejstvím zakrývat svoji velkokapitalistickou a protistátní povahu, tu ve chvíli, kdy se octla v sázce existence státu, spadla z nich škraboška, pod níž celý národ a tudíž i zemědělský lid uviděl jejich skutečnou tvář hrobařů republiky.“

KSČ však vždy jasně odlišovala vůdce agrární strany od zemědělského lidu: „Zemědělský lid, na rozdíl od vůdců agrární strany, zůstal republice věrný. Zůstali jí věrní také nesčetní drobní funkcionáři „Domovin“ a agrární strany, ba i mnozí význační zemědělství pracovníci této strany. Spolu s českými dělníky, spisovateli, studenty, profesory, vojáky zemřel na popravišti i sekční šéf ministerstva zemědělství dr. Frankenberger, statkář Frolík a mnozí a mnozí jiní. Stále se dočítáme o popravách roľníků, kteří poskytují úkryt a pomoc pronásledovaným českým bojovníkům, kteří se vzpírají německým rekvisicím. Rolníci stojí dnes spolu s ostatními vrstvami lidu v jedné protiněmecké frontě, spolu s nimi trpí a bojují. Scházejí se spolu s dělníky, inteligencí, živnostníky v tajných Národních výborech. Poznali, že jejich místo je po boku ostatních vrstev pracujícího lidu, že s nimi, a nikoli s protistátními bankovními magnáty, cukrobarony, statkáři, karteláři, tvoří jednu rodinu.“

Masy zemědělského lidu na vlastní kůži poznaly celou tíhu a strašné důsledky národní pohromy, poznaly i její vinníky, viděly celý ten politický a morální bankrot hlavních předáků agrární strany. Můžeme právem předpokládat, že z tohoto poznání vyvodí náležitě důsledky. Jedním z těchto důsledků, o němž dnes můžeme s naprostou jistotou mluvit, bude, že *agrární strana ve své staré podobě a pod svým starým názvem nebude již obnovena, že navždy zmizí z našeho politického života.*

Je nasnadě otázka, kdo že pak bude politickým představitelem milionových mas zemědělců? Vznikne snad na troskách staré agrární strany nová zemědělská strana?

Na tyto otázky my zde v zahraničí nemůžeme zatím dát žádnou definitivní odpověď. O tom si rozhodne náš lid doma sám, ten lid, který dnes za těžké poroby a za cenu draze placených zkušeností koriguje své staré názory a nabývá nových politických poznatků. Bez lidu doma nelze rozhodovat ani o vytvoření nových politických stran, ani o slučování starých, ani nadekredovat omezení jejich počtu.

S jedním možno počítat, a to, že se budou dít pokusy získat roľníky pro nějaké nové vydání agrární strany, která by pod novým názvem a novým programem opět byla nástrojem velkokapitálu. Ale s naprostou jistotou můžeme opět tvrdit, že se lidem, kteří se o to budou pokoušet, již nikdy nepodaří obnovit ani zdaleka bývalou sílu a moc agrární strany i kdyby přišli se sebe radikálnější, demokratičtější a vábivější názvem. Nepodaří se to, zvláště budou-li to lidé, kteří po dvacet let prováděli tutéž velkokapitalistickou a německofilskou politiku jakou prováděl Malypetr a Hrubý a kteří dokonce po 15. březnu 1939 byli Hitlerovými ministry. Můžeme právem předpokládat, že *hlavní masa pracujících roľníků po tom velikém zklamání, které zažila, již nikdy nepůjde do jedné strany se statkářem, kartelářem a bankéřem, že nedopustí, aby její zájmové organizace byly znovu zneužity proti zájmům národa a republiky. Pracující roľníci budou si nyní hledat nové vůdce, nové politické strany a také nové politické spojení. Pětiletá poroba a nové poznatky našeho lidu přivodí hluboké přesuny ve smýšlení našeho lidu doma, změny ve vzájemných vztazích mezi jednotlivými vrstvami našeho národa. Poslanec Gottwald v zásadním článku, uveřejněném v minulém čísle tohoto časopisu správně zdůraznil, že jedním ze závěrů, který vyvodí náš lid z těchto zkušeností, bude, že nepřipustí, aby se v osvobozené republice vrátila k moci ona vrstva finančních, průmyslových a agrárních velkokapitalistů, která dříve republikou vládla a která na celé čáře zbankrotovala. Poslanec Gottwald ukazuje novou cestu politického vývoje svým návrhem na vytvoření bloku pracujícího lidu měst a venkova, který by byl politicky reprezentován stranami komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů.*

Za spolek dělníků a roľníků

V těžkých podmínkách podzemního národně-osvobozenického boje sblíží se dnes roľníci s tou vrstvou, která celým svým sociálním postavením a svými zájmy je jim nejbližší, s dělníky. Poznávají se s nimi a zbavují se všech těch předsudků, které dříve vůči dělníkům chovali. Poznávají, že není žádného nepřeklenutelné-

ho rozporu mezi pracujícím lidem měst a venkova, že tento rozpor jim vsugerovávali různí ti Malypetrové a Hrubí, aby zamaskovali tu skutečnou propast, která dělila velkokapitalistické magnáty z vedení agrární strany od rolnických mas. Byli to tito magnáti, kteří je strašili, že dělníci a jejich politické strany znamenají nebezpečí pro majetek rolníků, aby jej sami pomocí svých bank a kartelů mohli „suchou cestou“ vyvlastňovat. Až rolníci, zbaveni nyní dřívějších předsudků, poznají skutečný program a snahy komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů, až poznají, že tyto strany jsou stranami všeho pracujícího lidu, že mohou lépe obhájit jejich nejživotnější zájmy než strana agrárních velkokapitalistů, není pochyby, že nejlepší a nejuvědomělejší rolníci stanou se jejich členy, že hlavní masa pracujících rolníků půjde s těmito stranami.

I když zmizí agrární strana, rolníci budou dále mít svoje zájmové a odborné organizace, znovu si je v osvobozené republice vybudují. A bylo by velikým kladem, kdyby se hned z počátku zamezilo, aby se již neopakoval ten zjev, že každá politická strana si bude budovat své organizace, svou „Domovinu“, „Otčinu“ či „Svaz domkářů“. Při vzájemné dohodě bylo by možno docílit, aby byly vytvářeny jednotné zájmové organizace, na př. jednotná organizace malých a středních rolníků, jedna řepařská organizace, jeden svaz zemědělských družstev a pod. Takové organizace, na př. velká jednotná organizace malých a středních rolníků mohla by pak náležitě uplatnit svou váhu a obhájit zájmy svého členstva nikoli již za součinnosti s agrárními velkokapitalisty, ale s blokem komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů. S tímto blokem se mohou zájmové zemědělské organizace dohodnout a uzavřít *trvalé politické souručenství a spolek*.

Na základě takové dohody mohou být na př. při volbách do obcí a parlamentu, ba už při volení Národních výborů, bráni představiteli pracujících rolníků na kandidátky stran bloku. Dříve byli kandidáti „Domoviny“ obvykle bráni na kandidátku agrární strany, ale ačkoliv v obci i v celostátním měřítku byla většina voličstva agrární strany pracující rolníci, měly nakonec mezi poslanci i v obecním zastupitelstvu převahu a rozhodující vliv velkokapitalistické a bohaté živly.

Při součinnosti s blokem komunistů, sociálních demokratů a českých socialistů bude však plně umožněno zastoupení skutečných představitelů pracujících rolníků ve všech volených orgánech od obecních zastupitelstev až po Národní shromáždění.

Jestliže stará „Domovina“ mohla mít své zástupce ve výkonném výboru agrární strany, proč by zájmové organizace nemohly mít své autoritativní představitelky ve výboru nového bloku, stejně jako ve výkonných výborech jeho jednotlivých stran, kde by se mezi zástupci pracujícího lidu cítili více doma než mezi velkokapitalisty bývalého vedení agrární strany.

Tento spolek dělníků a rolníků, dvou nejpočetnějších vrstev národa, bude tou *silou, která jediná může v osvobozené republice vyloučit jakoukoli možnost nového opakování protilidové, reakční a německofjlské politiky*, a která může zajistit skutečně demokratický vývoj republiky a splnění všech národních a sociálních tužeb lidu.

Všerárodní program bloku

Nakonec ještě několik stručných slov do vlastních řad, do řad tří stran, které mají politicky reprezentovat blok pracujícího lidu měst i venkova. Mnozí lidé v těchto stranách dosud považují své strany za strany výhradně dělnické. To je nesprávné, a vede to k neblahým důsledkům. Dvacetiletá zkušenost v předmnichovské republice ukázala, jakou chybou bylo, že se straně agrárních velkokapitalistických magnátů přiznávalo a nerušeně ponechávalo výhradní právo organisovat a vést rolnické masy, starat se o zemědělskou politiku. Vládně socialistické strany se tak dobrovolně vzdávaly svého práva získávat rolníky. Přiznávaly současně, že agrární strana, neboli správněji exponenti velkokapitálu, ovládající její vedení, jsou jediným reprezentantem rolníků a jejich zájmů.

Strany bloku, komunisté, sociální demokraté a čeští socialisté, mají-li se státi skutečnými vůdci národa, musí umět získat za své spojence druhé vrstvy pracujícího lidu a v prvé řadě nejpočetnější z nich, rolníky. *Budou reprezentantem nejen dělníků, ale i rolníků, živnostníků, inteligence*. A musí jako takové vystupovat a jednat. Také jejich program musí být programem všerárodním, řešícím životní otázky všech vrstev národa.

Již v prvních činech své praktické politiky bude moci blok nejširším masám zemědělského lidu ukázat, jak bude řešit životní otázky rolníků.

Blok tří zmíněných stran si v prvé řadě vytyčí splnění velikého národního úkolu: *Jednou provždy zbavit naše země německých a maďarských velkostatkářů*, kteří všichni do posledního šli s Hitlerem a Horáthym, náležitě je potrestati za tuto zradu, vzítí jim všechn jejich majetek a jejich půdu, tuto původně slovanskou půdu vrátiti do rukou českých, slovenských a ukrajinských rolníků. Stejně tak budou potrestáni všichni ti čeští Malypetrové a Hrubí, kteří vědomě zrazovali národ cizáckým okupantům. Současně bude všem zemědělcům vrácena půda a všechn majetek ukradený okupanty a nahrazena jim všechna újma, kterou pro svou vlasteneckou činnost utrpěli.

Blok tří zmíněných stran bude uskutečňovat zemědělský program, který bude na prospěch nikoli úzké vrstvě statkářů, jak tomu bylo dříve, ale nejširším vrstvám pracujícího rolnictva. S tohoto hlediska budou řešeny otázky zemědělských cen, úvěru, oddlužení, daňové politiky, zvelebení zemědělství atd. Rolníci se v praxi přesvědčí, že tyto strany jsou skutečně stranami všeho pracujícího lidu, že jejich politika nejen neohrožuje, ale chrání majetek každého pracujícího rolníka, že soukromé vlastnictví rolníka nabyté poctivou prací bude nedotknutelné. Rolníci uvidí, že tyto tři strany jsou *stranami skutečně všerárodními, dbajícími o zájmy národa a státu, provádějícími takovou vnitřní a zahraniční politiku, kterou bude natrvalo zajištěna jak svoboda národa a nezávislost státu, tak i blaho a štěstí obyvatel republiky*.